

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณีย์ อนุรุทธ์วงศ์

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษฝ่ายวิชาการ

เมื่อมีสมองฉลาดลูกจะเป็นคนดีได้ไหม

ทุกวันนี้เราเลี้ยงลูกให้ลูกเติบโตเป็นคนเก่งและคนดี แต่จริงๆ แล้วเราทำเช่นนั้นหรือไม่ แม้จะศึกษาพัฒนาสมอง และปัจจัยต่างๆ ในการพัฒนาเด็กคนหนึ่ง แต่ก็ยังมีหลายๆ สิ่งที่ยังมั่นใจไม่ได้ว่าความฉลาดอาจจะไม่ได้ทำให้ลูกเป็นคนดีเสมอไป

ชีวิตเดือดร้อนเพราะเหตุผล

“ปัจจุบันสังคมเราพูดจายกเหตุผล แต่คนในสังคมก็เดือดร้อนเพราะเหตุผล การจะบอกว่าอะไรถูกอะไรผิดนั้นยากเพราะเหตุผลเราอาจจะไม่ตรงกับคนอื่น หรือเหตุผลนั้นอาจจะไม่ใช่เหตุผลจริงๆ ในใจ แต่ยกเหตุผลมาเพื่อบับัดความต้องการของตนเอง ซึ่งเป็นเรื่องอันตราย “ดังนั้นหลักเหตุผลอย่างเดียวไม่พอในการดำเนินชีวิต มิ่งานวิจัยตรงกันทั่วโลกว่า อัจฉริยะบุคคลของโลกในศาสนาใดก็ตามแม้วัยเด็กต้องเผชิญปัญหา เมื่อโตขึ้นคนเหล่านั้นเป็นทั้งคนดีและมีความสามารถสูง แต่ก็พบว่าคนเหล่านั้นพ่อแม่หรือบางคนก็เป็นปู่ย่าตายายที่พาไปวัดไปโบสถ์ หรือประกอบศาสนกิจตั้งแต่เล็กๆ เขาไม่รู้รู้สึกว่าเป็นเรื่องน่าเบื่อ เป็นเรื่องของผู้ใหญ่ หรือต้องรอให้สูงวัยก่อน

สมองไม่ฉลาดพอที่แยกแยะดีชั่ว

ทั่วโลกพิสูจน์ตรงกันหมดสิ้นแล้วว่า วิทยาการฐานของชีวิตคือช่วงก่อน 3 ขวบ ซึ่งเรปทิลเลียนเบรน (Reptilian Brain) เป็นสมองสำหรับการอยู่รอด ควบคุมระบบเกี่ยวกับการมีชีวิตรอดของมนุษย์ เช่น ระบบหายใจ ระบบหัวใจ และเด็กจะเป็นคนดี เก่ง หรือเป็นอย่างไร สมองส่วนนี้มีอิทธิพลมากที่สุด การทำงานของสมองส่วนนี้จะเรียนรู้โดยดูดซับอย่างละเอียดมาก แต่มันก็ไม่ฉลาดพอที่จะแยกแยะว่าอะไรดีอะไรไม่ดี สมองดูดซับไว้หมดทำตามทุกอย่างที่เห็นจึงเป็นเหตุให้เราได้ข้อสรุปว่า เด็กเรียนรู้หรือฝึกฝนด้วยการเห็นต้นแบบ “การปฏิบัติตัวของพ่อแม่หรือผู้ใหญ่จึงส่งผลให้เด็กมีหรือไม่มีศีลธรรมและอื่นๆ อีกหลายอย่าง”

เสียความยับยั้งเพราะวัตถุ

สังคมไทยตอนนี้ถูกอิทธิพลของวัตถุนิยมรุนแรงมาก เป็นปัญหาค่อนข้างหนัก ความสะดักสะบายทุกอย่างวิ่งเข้ามาหาได้ง่ายๆ ร้อนเปิดแอร์ อยากรู้อะไรไปไหน อยากรู้อะไรก็ง่ายหมด วัตถุทำให้คนเสียความยับยั้งคิด ทุกวันนี้ถือว่าแต่เด็กเป็นเหยื่อของระบบการตลาด (มาร์เก็ตติ้ง) ผู้ใหญ่อย่างเราเองก็ถูกกระตุ้นให้ทำอะไรต้องฟังวัตถุ ให้คิดว่าเราต้องต้องมีวัตถุ หันคนอื่นถึงจะอยู่บนโลกนี้ได้ ถ้าไม่มีจะรู้สึกไม่ปลอดภัยไม่มั่นคง เด็กจะต้านกระแสได้อย่างไรถ้าเขาไม่มีหลักทางจิตใจให้ยึดช่วยหยุดให้เขาคิดได้

เราทำอะไรให้เด็กเห็น

เราสอนลูกว่าต้องเป็นคนดี แต่ในทางปฏิบัติคนในสังคมมากมายกลับทำสิ่งตรงกันข้าม ตัวอย่างง่ายๆ เช่น เวลาขับรถแข่งซ้าย แข่งขวา เวลาลูกถามว่า ทำไมไม่ไปแข่ง เพราะครูบอกว่าไม่ให้แข่ง พ่อก็บอกว่า อ้าว! ใครๆ เขาก็แข่งกันไว้ให้คนอื่นไม่แข่งก่อนสิไปแข่งจะไม่แข่ง หรือในละคร ในหนังยังมีให้ดูกันอย่างฟุ่มเฟือย ฉันทิกรอจันตนะเขาถือว่าเป็นธรรมชาติแล้ว และบางทีพ่อแม่ยังทำให้ดูมันสะท้อนว่าคนไทยเริ่มเห็นว่าการขาดสติเป็นเรื่องปกติเด็กจะเลียนแบบการมีสติดีมาจากไหน ทั้งที่ปากบอกลูกว่าต้องเป็นคนดีนะ แต่พ่อแม่ยังไม่ริเริ่มจะให้ลูกเห็นอย่างนี้โตขึ้นไปเด็กก็คงดีได้ยาก

ให้ธรรมะคือให้หลักยึดในชีวิต

ดังนั้นสำหรับคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ การให้ลูกมีธรรมะคือการให้เขาเป็นคนดีจะทำให้ลูกมีหลักยึดในชีวิตลูกจะสามารถแก้ปัญหาในชีวิตได้ การสอนลูกเป็นคนดีนอกจากเรื่องพิธีปฏิบัติในฐานะผู้นับถือศาสนานั้นๆ แล้ว สิ่งสำคัญคือ ต้องปลูกฝังหลักคำสอนของศาสนานั้นด้วยการปฏิบัติให้เห็น การบอกว่า ไหว้พระสิ ลูกต้องเป็นคนดีนะ เด็กจะไม่รู้ว่าต้องทำอะไร อยากรู้อะไรก็ไปถามพ่อแม่ต้องทำให้เขาเห็นเป็นธรรมชาติ อย่างดิฉันเห็นคุณพ่อสวดมนต์ทุกวันเราก็คืนเคยและทำไปโดยธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องปกติทั่วไปที่เด็กๆ เรียนรู้ได้อย่างไม่ลำบาก คำสอนของศาสนาเพื่อให้เกิดปัญญาจะได้รู้ว่าเดินไปทางไหนถึงจะถูกทาง เพราะการเดินทางผิดตรงแต่จะสร้างความเดือดร้อนให้ตนเอง ถ้าสามารถทำได้ ปัญญาจะเกิด ประคองตัวเองไม่ให้ตกไปในสิ่งชั่วร้าย

สอนสี่สันอารมณ์= สอนธรรมะ

การมีสติหมายความว่า รู้ตัวว่าทำอะไร รู้สึกอย่างไร ควรทำหรือไม่ควรทำอะไร เด็กเดี๋ยวนี้ขาดสติมากๆ เพราะวิธีการสอน แต่ก่อนเด็กร้องผู้ใหญ่จะเข้าไปอุ้มกอดและปลอบ เป็นไงบ้างลูก เจ็บหรือ ปวดท้องหรือ ทำให้เด็กรู้อารมณ์เหล่านี้เรียกว่าเสียใจ เจ็บ ปวด โกรธ การรู้จักสี่สันของอารมณ์ตนเองเป็นสิ่งสำคัญในการฝึกสติให้เด็ก แต่เดี๋ยวนี้ลูกร้องจ้า พ่อแม่บอกว่าจะเอาอะไรก็ได้ขอให้เสียก็พอ นอกจากนี้ลูกต้องรู้อะไรถึงจะมีสติ อย่างเวลาพี่น้องทะเลาะกันแม่บอกหยุดนะ ลูกไม่ฟังหรอก เราต้องหย่าศึกก่อนซึ่งถูกที่ผิดตอนสงบ แล้วคุยว่า ต่อไปนี้เวลาโกรธให้นับ 1-10 ก่อนจะไปตีใครลองสังเกตว่าลูกทำได้ไหมถ้าเขาทำได้ก็ให้รางวัลให้คำชม

.....